

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

เนื้อหาในบทที่ 3 มุ่งเน้นวิธีการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้เป็นหลัก เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อการออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปสำหรับกลุ่มผู้ผลิตในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดจันทบุรีเป็นกรณีศึกษา ดังนั้นเนื้อหาในบทนี้ประกอบไปด้วย แหล่งที่มาของข้อมูล เครื่องมือในการวิจัย ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย และ การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 แหล่งที่มาของข้อมูล

การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการใช้งานของกลุ่มผู้ผลิต ความต้องการในการบริโภคของกลุ่มผู้บริโภค กระบวนการผลิตในระบบอุตสาหกรรม และสามารถขอรับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาได้ จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.1.1 กลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

แหล่งข้อมูลแรก คือ กลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิต เป็นผู้ที่มีความรู้และเข้าใจในความต้องการในการใช้งานบรรจุภัณฑ์สำหรับบรรจุผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปในชุมชนของตน และเป็นผู้ที่มีความรู้และเข้าใจในธรรมชาติของผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูป ที่ผลิตภายในกลุ่มของตน ดังนั้น กลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปในชุมชนจึงเป็นผู้สามารถให้ข้อมูลด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์แก่กับผู้วิจัยได้เป็นอย่างดี

จากฐานข้อมูลของศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ผู้วิจัย พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มแม่บ้านเขาบายศรี ในจังหวัดจันทบุรี เป็นกลุ่มผู้ผลิตทุเรียนแปรรูปในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่มีความพร้อมด้านการผลิต มีกลุ่มผู้บริโภคและตลาดเป้าหมายที่ชัดเจน และมีความประสงค์ที่จะขยายตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ ดังนั้น ผู้วิจัยเชิญกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มแม่บ้านเขาบายศรีเป็นผู้ให้ข้อมูลเพื่อการออกแบบสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้

3.1.2 กลุ่มผู้บริโภค

แหล่งข้อมูลที่สอง คือ กลุ่มผู้บริโภคในตลาดเป้าหมาย ซึ่งกำหนดโดยกลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่เข้าร่วมการปฏิบัติงานวิจัยในครั้งนี้

3.1.3 ฐานข้อมูลของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

แหล่งข้อมูลที่สาม คือ ฐานข้อมูลของกรมทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งประกอบไปด้วย ฐานข้อมูลของเอกสารสิทธิบัตร และฐานข้อมูลเครื่องหมายการค้า ผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้แหล่งข้อมูลนี้เพื่อตรวจสอบความซ้ำซ้อนของผลงานการออกแบบก่อนการสรุปผลการออกแบบและนำไปใช้งาน

3.1.4 ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์

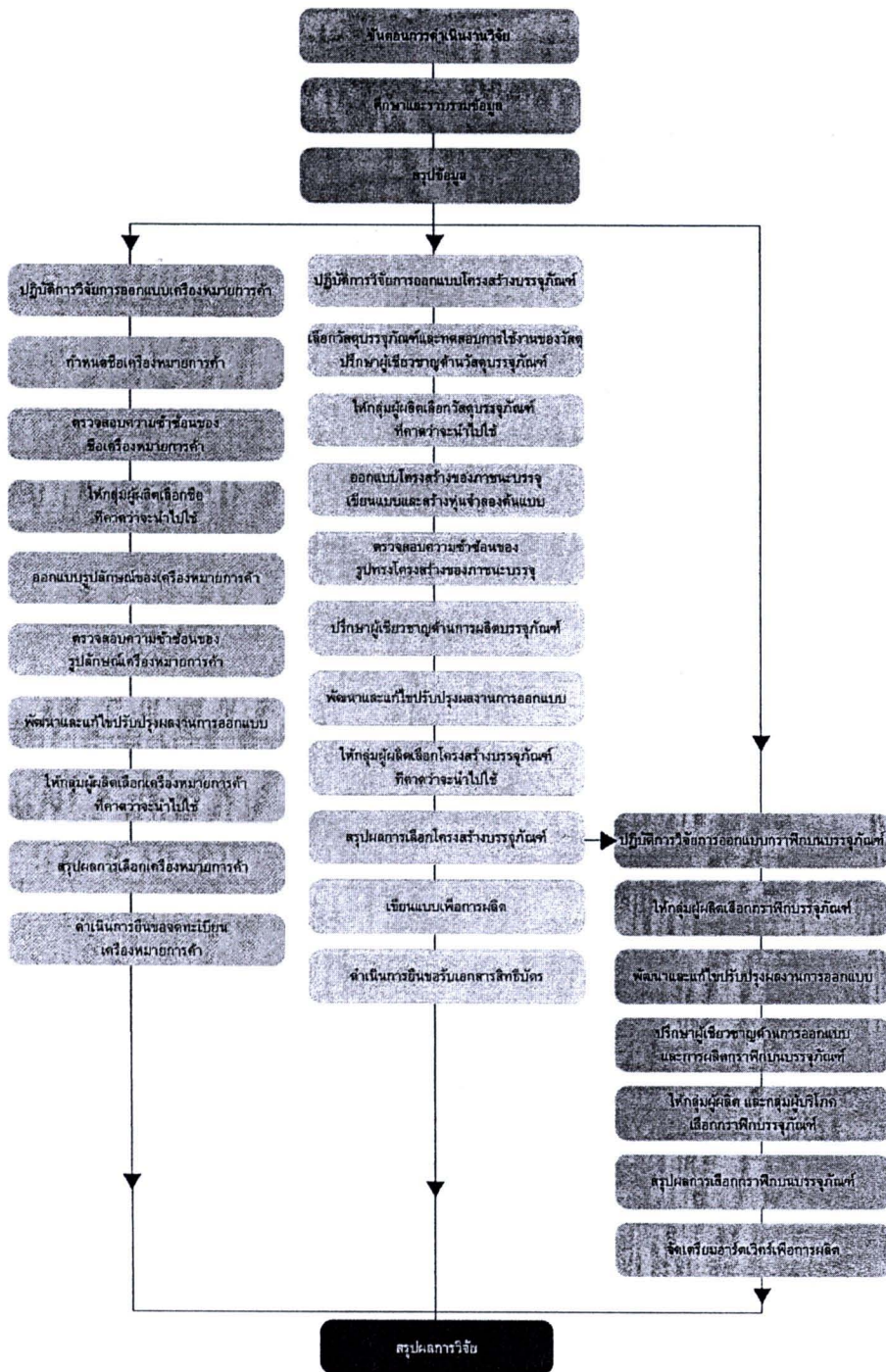
แหล่งข้อมูลที่สี่ คือ ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์และพิมพ์บนบรรจุภัณฑ์ เพื่อตรวจสอบต้นทุนในการผลิตบรรจุภัณฑ์ และความเป็นไปได้ในการผลิตในระบบอุตสาหกรรมที่มีอยู่ในปัจจุบัน

3.2 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต เอกสารขอรับเอกสารสิทธิบัตร เอกสารจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า และหุ่นจำลองต้นแบบ

3.3 ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย

การดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอนหลัก ๆ คือ การออกแบบเครื่องหมายการค้า การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ และการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ดังแสดงในรูปที่ 3.1 ในแต่ละตอนประกอบไปด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

รูปที่ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย
ที่มา ออกแบบโดยศิริพรณ์ ปีเตอร์, 2546

ตอนที่ 1 การออกแบบเครื่องหมายการค้า

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มผู้ผลิต กรรมวิธีในการผลิตทุเรียนแปรรูป ลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูป และวิธีการบรรจุหีบห่อของกลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อนำข้อมูลที่จะได้ใช้ในการออกแบบเครื่องหมายการค้าของกลุ่ม และสามารถนำไปใช้ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และฉลากบนบรรจุภัณฑ์ได้ด้วย
2. กำหนดชื่อเครื่องหมายการค้า
3. ตรวจสอบความซ้ำซ้อนของชื่อของเครื่องหมายการค้าก่อน ให้กลุ่มผู้ผลิตเลือก
4. ให้กลุ่มผู้ผลิตเลือกชื่อที่คาดว่าจะนำไปใช้
5. ปฏิบัติการออกแบบรูปลักษณ์ของเครื่องหมายการค้า
6. ตรวจสอบความซ้ำซ้อนของรูปลักษณ์เครื่องหมายการค้าที่ออกแบบใหม่
7. พัฒนาเครื่องหมายการค้า(ถ้ามี)
8. ให้กลุ่มผู้ผลิตสรุปเลือกเครื่องหมายการค้าที่คาดว่าจะนำไปใช้
9. ดำเนินการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า กับกรมทรัพย์สินทางปัญญา

ตอนที่ 2 การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์

1. ศึกษาเรื่องวัสดุบรรจุภัณฑ์และระบบการผลิตบรรจุภัณฑ์ในระบบอุตสาหกรรม ต้นทุนการผลิตของบรรจุภัณฑ์ในระบบอุตสาหกรรมที่มีอยู่ ศึกษาวิธีการบรรจุของกลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
2. เลือกวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่มีอยู่ในชุมชนและทดสอบวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่คาดว่าจะใช้ในการบรรจุภัณฑ์ทุเรียนแปรรูป และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านวัสดุบรรจุภัณฑ์สำหรับอาหารแปรรูป
3. ให้กลุ่มผู้ผลิตเลือกวัสดุบรรจุภัณฑ์ ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูป วิธีการบรรจุ และปิดผนึกของกลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ทุเรียนแปรรูปในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
4. ปฏิบัติการออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ เขียนแบบและสร้างหุ่นจำลองเพื่อตรวจสอบความซ้ำซ้อนกับฐานข้อมูลของกรมทรัพย์สินทางปัญญา
5. ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิต เพื่อประมาณต้นทุนเพื่อการผลิตของแต่ละแบบ

6. พัฒนาและแก้ไขปรับปรุงผลงานการออกแบบ
7. ให้กลุ่มผู้ผลิตเลือกโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการทำงาน
8. สรุปผลการออกแบบและผลการเลือกโครงสร้างบรรจุภัณฑ์
9. เขียนแบบเพื่อการผลิต
10. ดำเนินการยื่นขอรับเอกสารสิทธิบัตร

3.3.3. ตอนที่ 3 การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบฉลากอาหารและข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
2. ออกแบบกราฟิกบนฉลากบรรจุภัณฑ์
3. ให้กลุ่มผู้ผลิตเลือกกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์
4. พัฒนาและแก้ไขปรับปรุงผลงานการออกแบบ
5. ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ และการผลิตกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์
6. ให้กลุ่มผู้ผลิต และกลุ่มผู้บริโภคในตลาดเป้าหมายที่คาดว่าจะนำสินค้าไปจัดจำหน่ายเลือกกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์
7. สรุปผลการเลือกกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ จัดทำต้นฉบับ หรือ Artwork เพื่อการพิมพ์ฉลาก เช่น ภาพถ่าย ภาพวาดประกอบ การตกแต่งภาพ กำหนดขนาดและรูปแบบของตัวอักษร และจัดวางองค์ประกอบบนฉลาก เป็นต้น
8. ผลิตกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ตัวอย่างเพื่อทดสอบการใช้งาน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามกระบวนการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละขั้นตอนที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทของงานออกแบบ ดังนี้

การวิเคราะห์ความใหม่ของผลการออกแบบ สามารถทำได้โดยการตรวจสอบความซ้ำซ้อนจากฐานข้อมูลของกรมทรัพย์สินทางปัญญา และการยื่นขอรับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายทางด้านทรัพย์สินทางปัญญา

การวิเคราะห์ความเหมาะสมของการใช้งาน สามารถทำได้โดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์ที่เรียนแปรรูปในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในจังหวัด จันทบุรี

การวิเคราะห์วัสดุบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับการใช้งาน สามารถทำได้โดยการส่งตัวอย่าง วัสดุไปทดสอบที่ห้องทดสอบวัสดุ และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านวัสดุบรรจุภัณฑ์ตามประเภท ที่คาดว่าจะนำไปใช้

การวิเคราะห์ความเป็นไปทางการผลิต สามารถทำได้โดยการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการ ผลิตบรรจุภัณฑ์ตามประเภทวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่กำหนด

เนื่องจาก งานวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นการดำเนินงานแบบทดลองและทดสอบ ดังนั้น การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การบรรยายเชิงพรรณาประกอบการหลักฐานในเชิง ประจักษ์จากขั้นตอนการปฏิบัติงานจริง

ในบทถัดไป ผู้วิจัยจะอธิบายถึงขั้นตอนการปฏิบัติการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลวิจัยของแต่ละตอนไว้ท้ายบท